

اسلام در آمریکا^۱

احمد نمایی

بنیاد پژوهش‌های اسلامی - مدیر گروه دایرة المعارف

تاریخ دریافت: ۸۷/۶/۱۱ - تاریخ پذیرش: ۸۸/۸/۱۶

چکیده

کتاب اسلام در آمریکا^۲ ترجمه آقای محمد حسینی ابریشمی توسط بنیاد پژوهش‌های اسلامی در آستانه نشر قرار دارد. در این مختصر، دورنمایی از این کتاب که دریچه‌ای است به سوی آشنایی بیشتر با وضعیت مسلمانان آمریکا ارائه شده است. ایمان و عمل اسلامی، نقش آفرینان تحول اسلام، زنان و خانواده‌های آمریکایی مسلمان، زندگی مسلمانان در جامعه آمریکا، اعمال گروهی در اسلام، آینده اسلام در آمریکا و زندگی‌نامه مختصر مسلمانان معروف آمریکا، از دیگر موضوعات عمده‌ای است که در این کتاب مورد بررسی قرار گرفته است.

کلید واژه‌ها: اسلام، مسلمانان آمریکا.

1 Jane I. Smith, *Islam in America*, Columbia University Press, New York, 1999.

۲. نویسنده کتاب خانم جین آی. اسمیت فارغ التحصیل دانشگاه هاروارد و استاد مطالعات اسلامی مدرسه علوم دینی هارتفورد امریکاست. او درباره جوامع اسلامی در آمریکا، کلام مسیحیت و ارتباط آن با اسلام، روابط تاریخی مسیحیت و اسلام، مفهوم مرگ و قیامت از نظر اسلام و نقش و مقام زن در اسلام تحقیقات گسترده‌ای انجام داده است.

آگاهی از زندگانی و سرنوشت مسلمانانی که در سرزمین‌های غیر اسلامی و از جمله در امریکا به سر می‌برند و آشنایی با مشکلات آنان و کوشش پایان‌ناپذیرشان برای پیروزی بر مشکلات، برای هر مسلمانی لذت بخش و عبرت آموز است. امروز مسلمانان در غرب و در ایالات متحده دیگر در حاشیه نیستند. آنان هر روز بیش از پیش بخش مشهود و علنی را در جامعه غرب تشکیل می‌دهند. سه دهه قبل، کمتر از نیم میلیون مسلمان، شامل مهاجران و آمریکایی‌های آفریقایی تبار در امریکا زندگی می‌کردند، در حالی که مطابق سرشماری اخیر چیزی در حدود شش میلیون مسلمان به طور پیوسته در امریکا به سر می‌برند و این تعداد مرتباً رو به افزایش است. مسلمانان امریکا چون دیگر مسلمانان روز جمعه (که در امریکا روزی غیر تعطیل است) کمی پس از ظهر در مسجد شهر گردهم می‌آیند. آنان پیش از ورود به مسجد وضو می‌گیرند و هنگام ورود به مسجد کفش‌ها را در می‌آورند و برای شرکت در نماز جمعه آماده می‌شوند. در مسجد غیر از تریبونی در قسمت جلو و تعداد اندکی صندلی تاشو در انتهای مسجد برای کسانی که نمی‌توانند روی زمین بنشینند، مبلمانی

وجود ندارد. در قسمت جلو مردی رو به مردم می‌ایستد؛ دست‌ها را پشت گوشش می‌گذارد و با صدای بلند اذان می‌گوید. نمازگزاران شانه به شانه و با پاهای چسبیده به هم، پشت سر امام جماعت می‌ایستند، مردها در جلو و زن‌ها در عقب در صف. کودکان همیشه کم و بیش ساکت و همراه زنان حضور دارند؛ و کودکان بزرگتر همراه پدرشان می‌نشینند (ص ۱-۲).^۱

اغلب در امریکا مشاهده می‌شود که نماز جماعت روز یکشنبه برگزار می‌شود. زیرا نمازگزاران برای ترک محل کارشان در روز جمعه مشکل دارند (۱۲). روزه همانند بسیاری از تکالیف لازم برای مسلمانان دارای ابعاد مادی و معنوی است. همان گونه که نماز و حج جسم و هم جان را دربر می‌گیرد، روزه و افطار نیز کل قابلیت‌های فرد را شامل می‌شود (۱۴). خانم مسلمان جوانی در کالیفرنیا می‌گوید: «من مشتاقانه در انتظار ماه رمضان هستم. دوست دارم در مسجد باشم و پیام‌های روحانی را بشنوم. خودم را در این ماه باز می‌یابم. فکر می‌کنم هر سال شخصیت من از نو رشد می‌کند.» (۱۵-۱۶).

۱. شماره صفحات بر اساس متن انگلیسی کتاب است.

رسانه‌های گروهی آمریکا متوجه این موضوع شده‌اند که بسیاری از مسلمانان کشور طی یک ماه در سال، کاری در خور توجه انجام می‌دهند. این نکته به تغییر جهت خوشایند مطبوعات از تمرکز در مورد عبارت «افراط‌گرایی اسلامی» به طرف پوشش خبری متفکرانه و ستایشگرانه از این ماه مهم در جامعه مسلمانان انجامیده است (۱۶). علاوه بر نماز و روزه مسلمان آمریکا به طور معمول حساب سالشان را می‌پردازند و گاهی به حج یا عمره مشرف می‌شوند.

برخی دانشمندان معتقدند حدود دو قرن پیش از کشف آمریکا به وسیله کریستف کلمب در سال ۱۴۹۲ میلادی، مسلمانانی از اسپانیا و بخش‌هایی از سواحل غربی آفریقا با کشتی به طرف جنوب و شمال آمریکا حرکت کرده بودند و در میان خدمه کشتی کلمب نیز مسلمانانی حضور داشتند (۵۰). گفته می‌شود کاشفان مسلمان آفریقایی در بیشتر قسمت‌های تازه آمریکا نفوذ کرده و بعضی از آنان با بومیان آمریکا وصلت کرده بودند، اما چنین نظریه‌هایی هنوز در حد فرض قرار دارد و از نظر علمی به اثبات نرسیده است (۵۰).

در سال ۱۴۹۲ میلادی که مسیحیان بر

اسپانیا تسلط کامل یافتند، مسلمانان شبه جزیره ایبری را مجبور کردند از بین سه گزینه؛ گرویدن به مسیحیت، مرگ یا مهاجرت یکی را انتخاب کنند، برخی از این مسلمانان به جزایر کارائیب و تعداد کمی نیز به نواحی جنوبی آمریکای شمالی کوچ کردند. نخستین دوره مستند مهاجرت مسلمانان بین سال‌های ۱۸۷۵ و ۱۹۱۲ از روستاهای ناحیه ای شروع شد که در زمان حکومت امپراتوری عثمانی، سوریه بزرگ [شامات] نامیده می‌شد و امروزه سوریه، اردن، فلسطین و لبنان را تشکیل می‌دهد. تعداد زیادی از مهاجران در آن زمان مسیحی و تعداد کمی هم از مسلمان شیعه، سنی، علوی و دروزی بودند (۵۱). با سقوط امپراتوری عثمانی مهاجران بیشتری وارد آمریکا شدند و اکثر آنان بستگان مسلمانانی بودند که پیشتر به آمریکا مهاجرت کرده بودند (۵۲). تعداد مسلمانانی که اجازه ورود به آمریکا را داشتند محدود بود. در قانون ملیت سال ۱۹۵۳ برای هر کشور براساس جمعیت آن کشور، مهاجران حق ورود به آمریکا را داشتند؛ با وجود این ورود اندک مسلمانان هنوز ادامه داشت و نه تنها از خاورمیانه بلکه از بسیاری از کشورهای

جهان، از جمله هندوستان، پاکستان، کشورهای اروپای شرقی و شوروی سابق عده ای وارد آمریکا شدند. در قانون مهاجرت سال ۱۹۶۵ ورود به آمریکا به ملیت یا قومیت بستگی نداشت و بیش از نیمی از تازه واردان مسلمان بودند (۵۲). ناآرامی های سیاسی در بسیاری از کشورهای اسلامی به افزایش مهاجرت انجامید. پس از شکست اعراب از اسرائیل مهاجرت گروهی مسلمانان به غرب آغاز شد. با شروع انقلاب اسلامی در سال ۱۹۷۹ میلادی در ایران، تعدادی از ایرانیان به آمریکا مهاجرت کردند. جنگ های داخلی در پاکستان و تجزیه آن به دو کشور، برنامه های ضد اسلامی در هند، کودتای نظامی در افغانستان، جنگ داخلی در لبنان، اشغال کویت به وسیله عراق، جنگ های داخلی در سومالی و افغانستان، سختگیری های دولت نظامی در سودان و تصفیه های قومی در بوسنی به افزایش تعداد مسلمانان در غرب انجامید. طبیعتاً گستره وسیعی از آرایش ها و ایدئولوژی اسلامی: شیعه، سنی، صوفی، اعضای گروه های فرقه ای، افراد مذهبی و غیر مذهبی، اسلام گرایان سیاسی و نیز کسانی که از هیچ برنامه مذهبی یا سیاسی طرفداری نمی کنند در بین این

مهاجران دیده می شود (۵۳). مهاجران مسلمانی که به ایالات متحده و کانادا کوچ کرده اند هم سنی، هم شیعه و هم اعضای فرقه های کوچک تر بوده اند (۵۳). در سال های اخیر جمعیت شیعیان را متخصصان تحصیل کرده و افراد طبقه متوسط و متوسط بالا تشکیل می دهند، در حالی که مهاجران نخستین چنین وضعی نداشتند. امروز حدود یک پنجم مسلمانان آمریکا شیعه هستند. بسیاری از آنان ایرانیانی هستند که ابتدا در زمان حکومت شاه به عنوان دانشجوی به آمریکا رفته بودند و پس از انقلاب اسلامی ایران دوباره به آن جا بازگشتند (۶۱). دومین گروه بزرگ مسلمانان، شیعیان عراقی هستند و تعداد اندکی نیز از دیگر نقاط جهان شامل لبنان، هند و پاکستان می باشند (۶۱). شیعیان در مراکز بزرگ شهری مایل اند کانون ها و مکان های جداگانه ای برای عبادت داشته باشند، گرچه در شهرهای کوچک در مساجد اهل سنت حضور می یابند (۶۱). شیعیان اثنی عشری در آمریکا از محل درآمد خمس مراکزی اسلامی احداث و حقوق معلمان و رهبران دینی را پرداخت می کنند، در حالی که هنوز به لحاظ رهبری و هدایت چشم بد به

ایران دوخته‌اند، اما باتلاش برای حفظ و تعریف هویتشان در آمریکا قادرند موقعیتی به کلی مستقل را برای خود حفظ کنند (۶۲). در حالی که گروه زیادی از مسلمانان آمریکا از جمعیت مهاجر یا آمریکایی‌های آفریقایی تبار هستند، تعداد رو به رشد اما قابل ملاحظه‌ای از دیگر آمریکایی‌ها اسلام را به عنوان دین و روش زندگی خود انتخاب می‌کنند. برآورد می‌شود که تعداد مسلمانان انگلیسی تبار در ایالات متحده بین ۲۰ تا ۵۰ هزار نفر باشد. برخی از این افراد زنان انگلیسی تباری هستند که با مردان مسلمان ازدواج کرده‌اند. مسلمان شدن دیگر آمریکایی‌های انگلیسی تبار دلایل مختلفی دارد. برخی از آنان در اسلام کششی عقلانی مشاهده می‌کنند و آن را پادزهری نیرو بخش در مقابل اوضاع ضد عقلانی و سکولاریسم غرب معاصر می‌دانند. یکی از دلایل گسترش اسلام در نقاط مختلف جهان طی قرن‌های متمادی، سادگی و صمیمیت موجود در اقرار به ارکان این دین و ارکانی بوده که مسلمانان دقیق به پیروی از آن‌ها پایبند هستند. برای برخی از آمریکایی‌ها چنین صداقتی می‌تواند جایگزینی جالب برای تثلیث گیچ کننده مسیحیت مورد حمایت کلیسای مسیحی

باشد (۶۵).

یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مسلمانان آمریکا موضوع تحصیل فرزندانشان در مدارس آمریکایی است. بسیاری از خانواده‌های مسلمان روز به روز بیشتر نگران تجربه کودکانشان در مدارس دولتی هستند. آن‌ها در مورد تأثیر محیط بر فرزندانشان، آسیب‌های اجتماعی، مانند مواد مخدر و جنایت یا فشار بر جوانان برای همسوس شدن با محیط آمریکا نگران هستند. تعدادی از مسلمانانی که نگران پرورش فرزندانشان هستند آموزش پسران و دختران را در خانه انتخاب می‌کنند، و برخی فرزندانشان را برای تحصیل به خارج آمریکا می‌فرستند و بعضی دیگر کمبود تحصیلات فرزندانشان را در مدارس دولتی با تشکیل جلسات آموزشی خاص پس از مدرسه در خانه یا در مسجد جبران می‌کنند (۱۲۱-۱۲۲).

نگرانی دیگر آنان طعام و شرابی است که با آن سرو کار دارند؛ مانند گوشت خوک، گوشت حیواناتی که به روش اسلامی ذبح نشده‌اند و مشروبات الکلی. دیگری اختلاف زمان عیدها و روزهای تعطیل مسلمانان و آمریکایی‌ها و تفاوت مراسم کفن و دفن در سنت اسلامی و مسیحیت است که مسلمانان

با کوشش و درایت خود توانسته‌اند این مشکلات را تا حد زیادی حل کنند (۱۳۷-۱۳۸).

تلاش برای ساختن مساجد در دهه‌های ۱۹۲۰ تا ۱۹۳۰ میلادی شدت گرفت (۱۵۱-۱۵۲). افتتاح مرکز اسلامی واشنگتن در سال ۱۹۷۵ نشانه مهمی برای مسلمانان و نیز غیر مسلمانان بود مبنی بر این که کشورهای اسلامی خارج از آمریکا اسلام را به عنوان حضوری قابل توجه در جامعه آمریکا تلقی می‌کنند. از زمان احداث مسجد واشنگتن دی. سی. بیش از یکصد بنای دیگر که از نظر معماری هدفشان به طور خاص ایجاد مسجد یا مرکز اسلامی بوده ایجاد شده است. همچنین صدها ساختمان دیگر به مسجد تبدیل شده است (۱۵۲). نیویورک با ۱۳۰ مسجد بیشترین تعداد مساجد را دارد، پس از آن ایالت کالیفرنیا با تقریباً ۱۲۰ مسجد قرار دارد. تعداد کمی از ایالت‌های آمریکا فاقد بنایی با چنین کاربردی هستند (۱۵۳). برخی مساجد و مدارس و اماکن عمومی دیگر به آموزش اعتقادات و اعمال اسلامی و نیز شناخت بهتر ادیان نسبت به یک دیگر مشغول‌اند. این مساجد و مراکز اسلامی بزرگ بیشتر برای کودکان تا بزرگسالان

دوره‌های آموزشی ارائه می‌دهند (۱۵۴). در پی گسترش و تکامل اسلام در ایالات متحده نیاز به رهبران دینی هر روز افزایش می‌یابد. کشورهای اسلامی تولید کننده نفت و علاقه‌مند به حمایت از گسترش اسلام در مناطقی که این دین در اقلیت است سرمایه گذاری می‌کنند و امامان جماعتی به آمریکا اعزام می‌دارند (۱۵۵). در برخی موارد این امامان آموزش دیده در قاهره یا عربستان هستند. تعدادی از گروه‌های مهاجر به طور منظم در ایالات متحده اسلام را ترویج می‌کنند. بسیاری از مهاجران که در کشورشان کمترین فعالیت برای اسلام داشته‌اند در غرب به طور جدی به معرفی و تبلیغ اسلام مشغول می‌شوند (۱۵۵). سلفی‌ها که عربستان سعودی از آن‌ها حمایت می‌کند در تلاش برای محکوم کردن جنبش‌های شیعی در آمریکا و خارج از آن، موضع فعالی دارند. (زمانی که گروهی فارسی زبان در مجمع دانشجویان مسلمان برای حمایت از دانشجویان شیعه شکل گرفت عربستان در تلاش برای مقابله با نفوذ امام خمینی به دانشجویان کمک مالی می‌کرد ۱۶۲).

جامعه مسلمانان آمریکا به شدت نگران احساسات ضد اسلامی مردم است.

رسانه‌های گروهی به طور مرتب اطلاعات مربوط به اسلام در آمریکا و نیز در دنیا را تحریف و سوء تعبیر می‌کنند و توجه مردم را به نمونه‌هایی جلب می‌کنند که در آن مسلمانان ایالات متحده و کانادا رفتاری متعصبانه یا ناشایست در کارگاه‌ها یا در دیگر اماکن عمومی دارند و با نشان دادن تصویرهای ناخوشایند و کاریکاتورهای ناپسند این احساسات را تحریک می‌کنند. در این کاریکاتورها فرد مسلمان مردی است با چشمان لوج، بینی بزرگ و چفیه که دست‌هایش را به هم می‌مالد و در پی آن است که از جایی بتواند یک وانت و مقداری تی. ان. تی. تهیه کند. یا فردی در حال اشاره به نقشه‌ای است که در آن تصویرهای کودکان، آسایشگاه سالمندان و بخش زایمان مشاهده می‌شود و پیش از هرکاری می‌خواهد دریابد که اولین بمب باید روی کدام محل فرود آید و آیا جاهای دیگری برای این کار وجود دارد. با توجه به رشد سریع استفاده از اینترنت مسلمانان نسبت به نیروی بالقوه برای ارائه اطلاعات نادرست و تبلیغ تعصبات در این خصوص بسیار نگران هستند. کودکان و نوجوانان کتابی در اینترنت می‌بینند که هشدار می‌دهد اسلام بیش از

کمونیسم تهدیدی واقعی است و نویسنده کتاب توصیه می‌کند پیش از آن که دیر شود باید گسترش اسلام را متوقف کرد. یکی از سازمان‌هایی که به شکلی قابل توجه برای شناسایی و مقابله با تعصبات ضد اسلامی در ایالات متحده و کانادا تلاش می‌کند شورای روابط آمریکایی و اسلامی است. برخی دانشمندان غیر مسلمان و طرفداران اسلام نیز با این شورا همکاری می‌کنند و به شکل فزاینده‌ای برای شناسایی و پرداختن به وقایع مربوط به سوء تعبیرها و رفتارهای غیر منصفانه نسبت به مسلمانان تلاش می‌کنند. مسلمانان به سبب تلاششان در معرفی اسلام درست و منطقی، به تدریج از حمایت‌های روز افزون در بسیاری از بخش‌های جامعه آمریکا برخوردار می‌شوند. در آمریکا فرصت‌های بسیاری برای مسلمانان وجود دارد تا ایمانشان را به درستی شکل دهند و تقویت کنند. آنان این فرصت را دارند تا به گونه‌ای که لازم است به اسلام عمل کنند، زیرا نه حکم دولتی برای تحدید دین وجود دارد و نه کنترل‌های فرقه‌ای بر ایمان (۱۷۳-۱۷۶).

زنان مسلمان در آمریکا در معرض تأثیرات گوناگونی هستند. برخی متقاعد

می‌شوند آداب و رسوم محافظه کارانه ای که احتمالاً مطابق آن پرورش یافته‌اند، هنوز هم بهترین روش زندگی است و برخی دیگر تغییرات نو و شورانگیز مناطق مختلف جهان اسلام را می‌بینند و عمیقاً تحت تأثیر آن قرار می‌گیرند. عده ای از ماندن در خانه را انتخاب می‌کنند تا فرزندانشان به قدر کافی بزرگ شوند و راه خود را برگزینند. بسیاری از زنان در فعالیت‌های مساجد شرکت می‌کنند و یا داوطلب کمک به آموزش در مدارس دولتی هستند و در پی فرصت‌هایی برای تعلیم فرزندان خود و نیز تعلیم کودکانی می‌باشند که اطلاعات اندکی از اسلام دارند. برخی دیگر درباره خود درانجمن‌های اسلامی با فصاحت سخنرانی می‌کنند و مطلب می‌نویسند و از آیات قرآن و روایاتی که مطابق برداشت سنتی زنان را از صحنه فعالیت‌های اجتماعی محروم می‌کند، تفسیرهایی نو و مهیج ارائه می‌کنند. بسیاری از جنبش‌های احیای اسلامی در خارج از آمریکا زنان را در مطالبه نقش قانونی‌شان در فعالیت‌های اجتماعی تشویق می‌کنند و از

حضور آنان در سیاست و حکومت و نیز عرصه سنتی تعلیم و تربیت و خانه داری حمایت می‌نمایند (۱۸۳-۱۸۴). جمعیت اسلامی آمریکا با نگاه به آینده نزدیک با بسیاری از سؤالات روبه رو می‌شود. با فاصله گرفتن بیشتر نسل‌های دوم و سوم و چهارم مهاجران مسلمان از اصل و موطن خود، آن‌ها و در نتیجه شیوه اسلام آن‌ها چگونه تغییر خواهد کرد؟ آمریکایی‌های غیر مسلمان دیگر نمی‌توانند به اسلام به عنوان یک دین «بیگانه» یا حتی «شرقی» نگاه کنند. اسلام بخشی از آمریکا شده است و مسلمانان نیز قسمت رو به رشد و بسیار مهم جمعیت این کشور را تشکیل می‌دهند. این موضوع چگونه بر نگرش داخلی و خارجی نسبت به اسلام و مسلمانان تأثیر خواهد گذاشت؟ آیا اسلام در آمریکا به یک نیروی سیاسی مهم تبدیل خواهد شد؟ آیا احتمال دارد در نتیجه تماس بیشتر با مسلمانان و درک بهتر اعمال آنان انزجار و تعصب آمریکایی علیه اسلام کاهش یابد (۱۸۵۶)؟